

ВІТАЄМО ЮВІЛЯРІВ

ФЕДОРУ ТЕЛИЧКО, ВІНАХІДНИКУ, ПЕРШОМУ ПРОФЕСОРУ-РАДІОЛОГУ
ЗАКАРПАТТЯ — 70!

5 листопада 1998 року виповнюється 70 років від дня народження і понад 50 років медичної та 30 років науково-педагогічної, громадської діяльності зав. курсом променевої діагностики, променевої терапії та радіаційної медицини Ужгородського університету, заслуженому винахіднику України Федору Теличко.

Життя та діяльність доктора медичних наук, професора, заслуженого винахідника України, Федора Теличка характеризується відданістю та любов'ю до своєї професії, цілеспрямованістю, наполегливістю, в досягненні своєї мети, високим професіоналізмом, організаторським та педагогічним талантом, вмінням узагальнювати і передавати свої думки, ідеї студентам, колегам та широкому загалу громадськості, поміркованістю поглядів, душевністю та людською добротою.

Федір Федорович Теличко народився в с.Ізки (приселок Матачів) Міжгірського району Закарпатської області в сім'ї селянина-бідняка. У 1942 р. закінчив вісім класів Ізянської народної школи, в 1949 р. – Берегівську фельдшерсько-акушерську школу.

З 1949р. по 1953 р. навчався на медичному факультеті Ужгородського університету. В 1955 р. закінчив військовий факультет Харківського медінституту. Відмінник усіх етапів навчання. З 1953 до 1966 р. був військовим, переважно лікарем-рентгенологом, учасник бойових дій. З 1967 і по сьогодні працює на курсі рентгенодіагностики Ужгородського університету, пройшов усі етапи професійного становлення — від фельдшера до професора. ув наставником студентів, керівником методологічного семінару професорсько-викладацького складу, головою групи народного контролю університету. Федір Теличко - головний рентгенолог управління охорони здоров'я Закарпаття, очолював обласну організацію "Спілка "Чорнобиль", член Державної комісії по визначенню долі Пістрялівської РЛС, учасник хорової капели професорсько-викладацького складу університету.

Федір Федорович Теличко захистив кандидатську дисертацію "О рациональных условиях, определяющих минимальную дозу облучения при рентгенологических исследованиях" в 1968 році, а в 1974 році — докторську дисертацію "Основные факторы, определяющие лучевую нагрузку на обследуемых при рентгенологических процедурах и пути её снижения". У 1977 р. йому присвоєно звання професора. Його професіоналізм, наукові погляди, педагогічна майстерність сформувалися під впливом вчених, педагогів-лікарів медичного факультету УжДУ, Харківського медичного інституту, кафедри рентгенології та радіології С.-Петербурзької військово-медичної академії. Його вчителями, наставниками та науковими керівниками були відомі професори: А.М.Кішківський, К.Б.Тихонов, А.Л.Кацман (Ленінград); академіки АМН колишнього СРСР, професори, Г.А.Зедгіндзе, О.С.Павлов, проф. В.І.Іванов (Москва), А.І.Позмогов (Київ).

Вагомими і плідними є результати його наукової та раціоналізаторсько-винахідницької роботи. З 1958 року розробив та впровадив у практику охорону здоров'я 56 раціоналізаторських пропозицій та винаходів. Вони закріпили його пріоритет у цих науково-технічних рішеннях, методологічних підходах. Він розробив і використав у практиці і науковій роботі принципово новий методичний підхід — хімічні моделі патологічного процесу, атомно-молекулярної неоднорідності, різної поглинальної здатності експериментальної патологічно зміненої тканини, що містить у своєму складі різну кількість макро- та мікроелементів. Федір Теличко відпрацював комплекс заходів з оптимізації фізико-технічних умов діагностичного дослідження з метою отримання високоякісної картини зображення при найменшій дозі опромінення хворого. При цьому звертав особливу увагу на візуалізацію найменших об'ємів патологічно зміненої тканини, а останні кілька десятирічків років вивчає і відпрацьовує способи дослідження патологічних процесів на атомно-молекулярному рівні. Ювіляром започатковані нові науково-практичні напрямки розвитку медичної радіології, зокрема: мікрорентгенографія тонких біологічних середовищ (а .с. СРСР № 1639634), визначення атомно-молекулярної густини малих та мікрооб'ємів патологічно зміненої тканини за допомогою КТ in vitro, спосіб управління оптичною густиною мікроструктур (контрастування мікроструктур) злоякісних пухлин (а. с. СРСР № 1038861) та інших патологічних процесів з метою

покращання ефективності променевої діагностики та променевої терапії; спосіб паспортизації поглинальної здатності мікроструктур біосистем та різних хімічних сполук; спосіб визначення радіозахисних властивостей харчових продуктів (патент України № 18831), спосіб визначення відносної величини та розподілу поглиненої енергії в мікроструктурах біосистеми (мікродозиметрія) та ін.

До його найбільш вагомих і пріоритетних наукових положень можна віднести: комплексний підхід до оцінки негативного взаємопосилоючого впливу хімічного та радіаційного факторів на біологічні об'єкти, головну роль металоємних молекул в енергопоглинанні, зокрема, ферментів, вітамінів, гормонів, генів, ДНК та інших життєво важливих мікроструктурах, залежність ефективності дій малих доз радіацій на біосистему від наявності в її мікроструктурах важких атомів, а також положення, що більшість хвороб людини та інших біологічних об'єктів є результатом порушеної хімічної та енергетичної рівноваги в мікроструктурах клітини.

Федором Теличком розроблені і сформульовані концепції хіміко-енергетичної (квантової) сутності і причини виникнення СНІДу та інших вірусних хвороб, ревматизму, неспецифічного поліартриту. На базі врахування великої варіабельності поглинальної здатності молекул та клітин проведені нові оцінки сутності і першопричини виникнення патологічних змін в органах. Його праці можуть послужити основою для нового етапу розвитку медико-біологічних наук, нових наукових напрямків: хіміко-енергетичні основи мікрорентгенодіагностики, мікрорадіобіології та екології.

Результати наукової роботи Федора Теличко узагальнені і опубліковані у 150 статтях, 5 монографіях, двох заявках на наукові відкриття. Вчена рада університету висунула цикл його наукових робіт (1966—1997 рр.) на здобуття Державної премії України в галузі науки і техніки. Широка "географія" опублікованих наукових праць: Україна, Москва, С.-Петербург, Караганда, Берлін, Кошице, Любляни, Амстердам. "Ужгородським підходом" до оцінки шкідливого впливу факторів довкілля на організм людини зацікавився і Європейський екологічний комітет ООН. Федір Федорович виклав по Закарпатському обласному телебаченню і радіо Він член редколегій журналів "Українській радіологічний журнал (УРЖ)", "Науковий вісник Ужгородського держуніверситету серія Медицина", "Всеукраїнський науково-популярний журнал "Зелені Карпати", 4-х спеціальних наукових збірників.

Ювіляр приділяє особливу увагу екології, обстоює позицію, що більшість захворювань внутрішніх органів зумовлена шкідливим впливом довкілля на організм людини, передусім на його розумову діяльність. Йому належить висловлювання, що "збережений розум збереже життя". Він вважає, що для попередження екологічної катастрофи життєво необхідно створити об'єднання "За збереження здоров'я та життя на землі", яке б інтегрувало усі можливості країн (економічні, політичні, наукові, духовні, інтелектуальні тощо) для зменшення сили екологічного удару на організм людини. Поет Василь Вовчок так оцінив зусилля вченого:

*Котилась яблучком Земля,
Сяйнуло вмить змарніле личко,
За нею тильно ще здала
Спостерігав, як Бог, Теличко.*

Багато сил та енергії Федір Федорович віддає вихованню молодих лікарів, підготовці і підвищенню кваліфікації рентгенологів. Більшість рентгенологів, радіологів Закарпаття - його учні та вихованці. Наукові роботи студентів, виконані під його керівництвом, були відзначені дипломами Мінвузу України.

Федір Федорович — хороший оратор і педагог. Його глибоко наукові продумані, емоційні виступи на конференціях, з'їздах, перед населенням та студентською аудиторією завжди сприймалися добре і залишали глибокий слід у слухачів як зразок талановитого вчителя.

Висококваліфікований радіолог, педагог, вчений, організатор, великий труженик Федір Федорович зустрічає своє 70-річчя у розквіті творчих сил, сповнений нових ідей та планів.

Його сокурсники сердечно вітають ювіляра і бажають йому довгих щасливих і плідних років життя.

Оксана Ганич,
доктор медичних наук, професор УжДУ,
директор Інституту фітотерапії.

Михайло Ганич,
доктор медичних наук, професор,
завідувач кафедри акушерства та гінекології УжДУ,
член АН НІІ України.

Михайло Фатула,
доктор медичних наук, професор,
завідувач кафедри факультетської терапії УжДУ,
заслужений лікар України.